

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL NEPAPRASTOSIOS
PADĖTIES ĮVEDIMO“
PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ (toliau – Dekretas) įvedė nepaprastąją padėtį visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiui nuo 2022 m. vasario 24 d. 13 valandų 00 minučių iki 2022 m. kovo 10 d. 24 valandos 00 minučių. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. XIV-929 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimo paskelbti nepaprastąją padėtį patvirtinimo“ patvirtino šį Lietuvos Respublikos Prezidento priimtą sprendimą. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. rezoliucijoje Nr. XIV-930 „Dėl Rusijos ir Baltarusijos agresijos prieš Ukrainą“ konstatavo, kad Rusijos Federacijos veiksmai turi reikšmingai neigiamą poveikį ne tik Europos Sąjungos ir NATO, ypač rytinių jų narių, bet ir visos Europos saugumui.

Lietuvos Respublikos Prezidento 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ nepaprastoji padėtis buvo įvesta dėl Rusijos Federacijos veiksmų, kurie kelia grėsmę pirmaeiliams Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, susijusiems su patikima valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrole ir apsauga. Pažymėtina, kad nuo nepaprastosios padėties įvedimo ne tik *išlieka grėsmė visuomenės rimčiai, bet ji nuo minėtųjų Lietuvos Respublikos Prezidento ir Lietuvos Respublikos Seimo sprendimų priėmimo žymiai padidėjo (atsirado naujų grėsmių)*, t. y., Rusijos Federacijos karinė agresija Ukrainos Respublikoje ne tik nemažėja, bet ir intensyvėja, dėl Ukrainos Respublikoje vykdomos Rusijos Federacijos karinės agresijos yra daromi nusikaltimai žmoniškumui, karo nusikaltimai, vykdomas valstybinis terorizmas ir nuolatiniai tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai, ir tai lėmė nepaprastai didelio masto humanitarinę bei pabėgėlių iš Ukrainos Respublikos krizę, be to, dėl Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos vykdomos agresyvios politikos savo šalies gyventojų atžvilgiu, išaugo šių šalių gyventojų pasitraukimo iš Rusijos Federacijos bei Baltarusijos Respublikos tikimybė. Atsižvelgiant į tai, tiek būtina užtikrinti sienos apsaugą, tiek sudaryti prielaidas humanitariniam asmenų, besitraukiančių nuo agresijos, priėmimui. Taip pat stebima suintensyvėjusi asmenų veikla nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų prieigose, įskaitant galimą informacijos rinkimą. Dėl šių aplinkybių padidėjusios grėsmės visuomenės rimčiai neįmanoma pašalinti laikinai netaikant naudojimosi kai kuriomis konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis apribojimų bei nustačius nepaprastųjų priemonių.

Atsižvelgus į nurodytas aplinkybes, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ projektu (toliau – Projektas) siūloma nepaprastąją padėtį įvesti iki 2022 m. gegužės 2 d. 24 valandos 00 minučių, taip pat nustatyti atitinkamų teisių ir laisvių ribojimus bei nustatyti papildomas nepaprastosios padėties metu taikytinas nepaprastąsias priemones.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto rengimą koordinavo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo politikos grupės vadovas Darius Domarkas, tel. (8 5) 271 8881, el. p. darius.domarkas@vrm.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos Prezidento 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ nepaprastoji padėtis įvesta visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje nuo 2022 m. vasario 24 d. 13 valandų 00 minučių iki 2022 m. kovo 10 d. 24 valandos 00 minučių. Nepaprastosios padėties metu nustatytas valstybės rezervo naudojimas įstatymų nustatyta tvarka, valstybės sienos apsaugos sustiprinimas, tikrinimai pasienio ruože, Vyriausybei pasiūlyta užtikrinti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų sustiprintą apsaugą, įskaitant kibernetinę. Vidaus reikalų ministerija paskirta institucija, kuri yra atsakinga už nepaprastosios padėties įvedimo tikslo pasiekimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projekte siūloma užtikrinti Dekretu įvestų priemonių tęstinumą, jas sukonkretinant, taip pat atsižvelgiant į padidėjusias grėsmes, siūlomos kelios tikslinės priemonės.

Siūloma dėl išlikusios ir padidėjusios grėsmės visuomenės rimčiai nepaprastąją padėtį įvesti nuo 2022 m. kovo 11 d. 00 valandų 00 minučių iki 2022 m. balandžio 20 d. 24 valandos 00 minučių. Vidaus reikalų ministeriją siūloma paskirti institucija, kuri imasi visų reikalingų priemonių nepaprastosios padėties įvedimo tikslui pasiekti.

Projekte numatomos nepaprastosios priemonės dėl valstybės rezervo naudojimo, nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų (toliau – svarbūs objektai) sustiprintos apsaugos, įskaitant kibernetinę, valstybės sienos apsaugos sustiprinimo, tikrinimų pasienio ruože (šios priemonės numatytos ir Dekrete), kartu atskleidžiant jų turinį ir įgyvendinimo kryptis, atsižvelgiant į aktualų grėsmių paveikslą ir siekiant sklandaus nepaprastosios padėties valdymo bei grėsmių pašalinimo. Užtikrinant sustiprintą sienos apsaugą, ir įvertinant potencialias grėsmes, būtina sudaryti prielaidas užkirsti kelia neteisėtam asmenų (įskaitant galimus „žaliuosius žmogeliukus“) patekimui į Lietuvos Respubliką, tuo pačiu užtikrinant humanitarinį nuo karinės agresijos besitraukiančių asmenų įleidimą. Užtikrinant svarbių objektų sustiprintą apsaugą būtina taikyti papildomas saugumo priemones, Vidaus reikalų srities statutinės įstaigos užtikrins sustiprintą reagavimą ir patruliavimą. Siekiant užtikrinti sklandų Kaliningrado tranzito veikimą atsižvelgiant į situacijos Rusijoje ir Baltarusijoje dinamiką, siūlome numatyti, kad šis tranzitas vykdomas atsižvelgiant į Užsienio reikalų ministerijos nustatytas ir su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos suderintas sąlygas. Taip pat siūloma numatyti Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimo ir sprendimų dėl jų priėmimo Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje stabdymą, išskyrus atvejus, kai dėl to tarpininkauja Užsienio reikalų ministerija. Atsižvelgiant į pastebėtas galimas informacijos rinkimo apie nacionalinio saugumo aspektus apraiškas siūloma nustatyti draudimą draudžiama fotografuoti, filmuoti, kitaip fiksuoti, rinkti informaciją apie jautrius objektus. Įvertinant Rusijos ir Baltarusijos vykdomas dezinformacijos kampanijas, taip pat galimą karo ir neapykantos kurstymą, siūloma nustatyti Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos kontroliuojamų subjektų programų retransliavimo ir (ar) platinimo draudimą, taip pat įtvirtinti priemones dėl informacijos, kurstančios neapykantą, dezinformuojančios apie karinę agresiją, sklaidos ribojimo.

Projekte siūlomos priemonės orientuojamos išimtinai į esamas grėsmes, Projekto įgyvendinimas nepatogumų Lietuvos gyventojams nesukels.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis,

kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Seimo nutarimą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas teisės aktas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai.

7. Kaip teisės akto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jų plėtrai

8. Ar teisės akto projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Teisės akto įtraukimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įgyvendinant Seimo nutarimą įstatymų keisti nereikės.

10. Ar projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujos sąvokos neįvedamos.

11. Ar projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Užsienio reikalų ministerija nustatys su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos suderintas sąlygas, pagal kurias bus vykdomas užsieniečių, vykstančių pagal specialiąją tranzito schemą, tranzitas per Lietuvos Respublikos teritoriją.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Nutarimui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Tikslus lėšų poreikis šiuo metu nėra žinomas. Vadovaujantis Nepaprastosios padėties įstatymu jos, prireikus, bus skirtos iš valstybės rezervo – tokia nuostata įtvirtinta ir Projekto 3 straipsnio 1 punkte.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: nepaprastoji padėtis.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.